

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/148126,Wojna-swiatow-1920-wystawa-Instytutu-Pamieci-Narodowej.html>
2022-12-03, 16:35

„Wojna światów 1920” - wystawa Instytutu Pamięci Narodowej

Wystawa, przygotowana przez warszawski Oddział IPN, ukazuje rzeczywisty wymiar rangi konfliktu roku 1920 r. będącego przecież tylko pozornie zmaganiem polsko-rosyjskim. To opowieść o starciu dwóch przeciwstawnych wizji cywilizacyjnych. To przejmująca historia młodocianych ochotników idących na front wprost w uczniowskich ław, ich poświęcenia i gotowości złożenia najwyższej ofiary na ołtarzu ojczyzny. To historia przedziwnego historycznego paradoksu - przeciwstawienia się nieznanemu, niewyciężonemu dotąd złu przez dopiero co sklezione państwo, którego przez 123 lata nie było w ogólne na mapach.

wojna-
swiatow-
474x100
0

W celu wypożyczenia wystawy, prosimy o kontakt z Biurem Edukacji Narodowej w Warszawie.

Wystawa została objęta Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości.

Polecamy też filmy z wystawy.

***

30 października mija 82. rocznica wyemitowania przez CBS radiowego słuchowiska Orsona Wellesa *Wojna światów*, które wprowadziło to pojęcie na trwałe w świat popkultury. Jaki jednak związek konfliktu rodem z science fiction ma z Bitwą Warszawską, stoczoną realnie osiemnaście lat wcześniej?

Okazuje się, że ma, i to bardzo bliski. Nazwa ta bowiem doskonale pasuje do podkreślenia wagi zdarzenia, które nie mieści się w kategoriach normalnego konfliktu, zrodzonego z antypatii i sprzeczności interesów narodowych, ale ma kształt zmagania cywilizacyjnego niezakreślonego żadnymi realnymi lub umownymi granicami i normami. Z tego też powodu na 100-lecie bitwy warszawskiej IPN przygotował okolicznościową wystawę zatytułowaną

właśnie Wojna światów 1920 r. Zakłada ona wielopłaszczyznowe (cywilizacyjne i międzynarodowe) spojrzenie na charakter tego konfliktu, na towarzyszące mu zagrożenia i konsekwencje, jakie przyniosła wygrana Polski dla nas i całego świata.

Część pierwsza zatytułowana Wojna cywilizacji stanowi niejako wprowadzenie do głównej narracji. Ukazuje ona rzeczywisty wymiar rangi konfliktu roku 1920 r. będącego przecież tylko pozornie zmaganiem polsko-rosyjskim. W rzeczywistości to opowieść o konfrontacji niemającej wcześniej żadnego precedensu w historii. To opowieść o starciu dwóch przeciwstawnych wizji cywilizacyjnych – reprezentowanych z jednej strony przez uporządkowany świat tradycji chrześcijańskiej, z jej wielowiekowym dorobkiem kulturalnym, naukowym, prawami człowieka, wolnością słowa, demokracją parlamentarną, z drugiej zaś przez bolszewicką dyktaturę, która z łamania wszelkich norm i zasad uczyniła wyznacznik swojego działania i powód do chwały. Jakże inaczej w tym kontekście plasuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Część druga to Europa w ogniu. Historia wielu prób „podpalenia” Europy przez bolszewików. Dramatycznych – znaczonych tysiącami ofiar – zbrojnych rewolt w Niemczech, Austrii, Bułgarii, Rumunii. To historia prób ustanawiania dyktatury proletariatu w powstałych w latach 1918–1919 sowieckich republikach Finlandii, Łotwy, Estonii, Litwy i Białorusi, Bawarii, Węgier, Słowacji. To wreszcie działalność wywrotowa partii komunistycznych, ukierunkowanych na służenie wyłącznie sowieckiej partii matce. Jakże inaczej w tym kontekście rysuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Część trzecia to Realni sojusznicy i neutralni wrogowie. Jakże pouczająca opowieść o nielicznych prawdziwych przyjaciółach Polski w 1920 r. (Węgrzech i Francji) i poczuciu wielkiego osamotnienia, w jakim przyszło nam się wówczas zmagać z bolszewicką nawałą. Jakże inaczej w tym kontekście rysuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Część czwarta to historia samej bitwy – jej rozgrywających (Józefa Piłsudskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Józefa Hallera, Władysława Sikorskiego), bohaterów z szeregów kobiet, dzieci, bohaterów z innych stron (Amerykanów, Włochów) – doceniających znaczenie słów „za wolność waszą i naszą”. To przejmująca historia młodocianych ochotników idących na

front wprost w uczniowskich ław, ich poświęcenia i gotowości złożenia najwyższej ofiary na ołtarzu ojczyzny. To historia przedziwnego historycznego paradoksu – przeciwstawienia się nieznanemu, niezwykłemu dotąd złu przez dopiero co sklezione państwo, którego przez 123 lata nie było w ogólnie na mapach. Jakże inaczej w tym kontekście rysuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Na koniec oferujemy wszystkim chwilę refleksji, zabierając w podróż po dorobku kulturalnym i naukowym okresu międzywojennego. Pomędzy postacie Władysława Reymonta (laureata nagrody Nobla z 1924 r.), Marii Skłodowskiej-Curie z jej Instytutem Radowym, Iwana Bunina – rosyjskiego emigranta nagrodzonego w 1933 r. literackim Noblem, poprzez nowe prądy artystyczne – modernizm (z osiągnięciami urbanistycznymi Gdyni), wystawę światową w Paryżu, Art Deco z obrazami Tamary Łempickiej, po jakże polskich twórców: Malczewskiego czy Witkacego. Ich dorobek wpisany na trwałe w naszą – europejską tradycję przyjmujemy dzisiaj za coś oczywistego. Jakże inaczej jednak w tym kontekście rysuje się znaczenie naszego sierpniowego zwycięstwa... gdyby go wówczas w ogóle nie było.